

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю **014.07 Середня освіта (Географія)**

галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**

Кваліфікація: **Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю
Географія). Вчитель географії (рівень базової середньої освіти)**

Харків 2020 р.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Введено в дію наказом від 08 травня 2020 р.

№ 67/164
Ректор

Віль БАКІРОВ

травня 2020 р.

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)

Спеціалізація _____

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

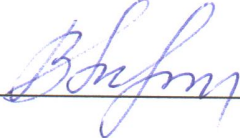
Затверджено Вченою радою університету «д 7» квітня 2020 року,
протокол № 8

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

освітньо-професійної програми

1.1. Вчена рада факультету геології, географії, рекреації і туризму:

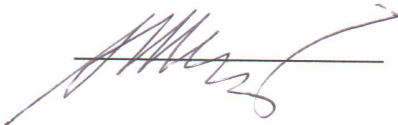
протокол № 7 від «11» березня 2020 р.

Голова вченої ради факультету (Віліна ПЕРЕСАДЬКО)

1.2. Науково-методична комісія факультету геології, географії, рекреації і туризму:

протокол № 8 від «11» березня 2020 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету

 (Олександр ЖЕМЕРОВ)

1.3. Кафедра фізичної географії та картографії:

Протокол № 9 від «05» березня 2020 р.

Завідувач кафедри (Юлія ПРАСУЛ)

Гарант освітньо-професійної програми (Катерина БОРИСЕНКО)

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади (для сумісників – місце основної роботи, посада)	Науковий ступінь, вчене звання, за якою кафедрою присвоєно
Керівник робочої групи:		
Куліш Сергій Миколайович	професор кафедри фізичної географії та картографії	доктор педагогічних наук, доцент
Робоча група:		
Борисенко Катерина Борисівна	доцент кафедри фізичної географії та картографії	кандидат педагогічних наук
Лутаєва Тетяна Василівна	доцент кафедри педагогіки	кандидат педагогічних наук
Прасул Юлія Іванівна	завідувач кафедри фізичної географії та картографії	кандидат географічних наук, доцент по кафедрі фізичної географії та картографії
Пересадько Віліна Анатоліївна	професор кафедри фізичної географії та картографії, декан факультету геології, географії, рекреації і туризму	доктор географічних наук, професор по кафедрі фізичної географії та картографії
Немець Людмила Миколаївна	завідувач кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства	доктор географічних наук, професор по кафедрі соціально- економічної географії і регіонознавства
Сегіда Катерина Юріївна	доцент кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства	доктор географічних наук, доцент по кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства
Жемеров Олександр Олегович	професор кафедри фізичної географії та картографії	кандидат географічних наук, доцент по кафедрі фізичної географії та картографії
Решетченко Світлана Іванівна	доцент кафедри фізичної географії та картографії	кандидат географічних наук, по кафедрі фізичної географії та картографії
Кандиба Юрій Іванович	доцент кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства	кандидат географічних наук, доцент по кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства
Редіна Валентина	КЗ «Харківська обласна	кандидат педагогічних

Андріївна	станція юних туристів» Харківської обласної ради, директор	наук
Поклонський Олександр Олександрович	Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 38, директор, вчитель географії	
Шульга Марина Євгенівна	КНЗ «Центр позашкільної освіти» Малинівської селищної ради Харківської області; КЗ «Малинівський ліцей № 2», вчитель географії	
Скубарєва Тетяна Дмитрівна	студент групи ГО-51	
Назарко Людмила Михайлівна	студент групи ГГ-31, представник студентського самоврядування	

При розробці проекту Програми враховані вимоги:

1) Освітнього стандарту спеціальності

Стандарт вищої освіти з даної спеціальності не є офіційно затвердженим. Наразі діє Тимчасовий стандарт вищої освіти України, схвалений Вченою радою університету (протокол № 15 від «06» листопада 2017 р.) і затверджений наказом ректора (№ 1701-1/478 від 20 листопада 2017 р.);

2) Професійного (их) стандарту _____
назва стандарту, власник/провайдер стандарту

3) Рекомендації професійної асоціації _____
назва

інформація про розміщення/оприлюднення рекомендацій
4) Рекомендації провідного працедавця в галузі _____
назва

інформація про розміщення/оприлюднення рекомендацій
Примітка – пп. 2-4 вказуються у випадку наявності

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів (за наявності):

1. Профіль освітньої програми
Географія, Людина і природа та туристська робота
зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)

1 - Загальна інформація	
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації	Бакалавр середньої освіти (Географія) Географія, природознавство та спортивно-туристська робота. Вчитель географії (рівень базової середньої освіти), педагог-організатор туристської роботи
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців
Офіційна назва програми	Географія, природознавство та спортивно-туристська робота
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	НРК України - 7 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, QF-LLL – 6 рівень
Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти
Мова викладання	українська
Термін дії освітньої програми	4 роки
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://physgeo.univer.kharkov.ua/education/programs/educ/
2- Мета освітньої програми	
Формування та розвиток у здобувачів здатності розв'язувати спеціалізовані задачі з організації освітньо-виховного процесу, зумовлені закономірностями й особливостями сучасної теорії та методики навчання географії; загальних і професійних компетентностей, необхідних для виконання професійних завдань та обов'язків прикладного характеру в галузі сучасної середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Географія»), педагогіки та методики освіти, здатності до виробничої і педагогічної діяльності	
3 – Характеристика освітньої програми	
<i>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)</i>	01 Освіта / Педагогіка, 014 Середня освіта, 014.07 Середня освіта (Географія)
<i>Орієнтація освітньої програми</i>	Освітньо-професійна, прикладна. Розвиток комплексу загальних та спеціальних компетентностей, необхідних професіоналу-досліднику, які розширюють науковий світогляд і здібності до проведення методологічного аналізу й критичного розуміння досягнень сучасної освіти і географічної науки, дозволяють створювати власну концепцію проектування дидактичної системи у педагогічній діяльності, застосовувати засоби і технології взаємодії учасників освітнього процесу. <u>Професійні акценти</u> – вчитель з креативним і критичним мисленням, адаптований до умов сучасних закладів базової середньої освіти, позашкільних закладів різних типів, форм власності, підпорядкування
<i>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</i>	Базова вища освіта в галузі знань 01. Освіта / Педагогіка із предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Формування професіонала із сучасним науковим світоглядом і мисленням, який здатний здійснювати компетентнісне навчання географії та природознавства, володіти сучасними інформаційно-комунікативними і

	картографічними технологіями. Ключові слова: вчитель, географія, природознавство, картографічна підготовка, спортивно-туристська робота
<i>Особливості програми</i>	Міждисциплінарна та багатопрофільна підготовка фахівців, знання і володіння сучасними географічними і психолого-педагогічними методами, методиками, технологіями для вирішення експериментальних і практичних завдань, посилена практична географічна та туристська підготовка, можлива академічна мобільність та стажування у навчальних закладах за кордоном
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
<i>Придатність до працевлаштування</i>	Викладацька, навчально-виховна, науково-методична та організаційна діяльність у галузі середньої освіти та дотичних до неї сферах. Основна (базова) середня школа та заклади позашкільної освіти учнівської молоді. Первинні посади: вчитель географії, природознавства, організатор позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, педагог-організатор туристської роботи у закладах середньої освіти.
<i>Подальше навчання</i>	Продовження навчання на другому (за освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмами) рівні вищої освіти, 8-му кваліфікаційному рівні НРК. Набуття часткових кваліфікацій за іншими спеціальностями в системі вищої освіти, подальше підвищення кваліфікації за фахом.
5 – Викладання та оцінювання	
<i>Викладання та навчання</i>	Отримання загальних та фахових компетентностей забезпечено комплексним поєднанням нормативних дисциплін та спеціальних (фахових) курсів, навчальних, педагогічних, переддипломної практик та кваліфікаційної роботи бакалавра. Навчання студентоцентроване, проблемно-орієнтоване за принципом «навчаючись-досліджуємо», реалізація якого передбачає максимальний розвиток умінь та навичок шляхом впровадження практик та науково-дослідницької роботи студентів. Активні (проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні, саморозвиваючі) та пасивні (пояснювально-ілюстративні) технології та методи. Методи географічних наук (польових досліджень та обробки географічної інформації, зокрема з використанням інформаційних технологій). Методики освітніх наук і психології з організації освітньо-виховного процесу. Методика формування предметних компетентностей з географії в закладах, що надають базову середню освіту.
<i>Оцінювання</i>	Чотирирівнева та дворівнева, 100-бальна система оцінювання через такі види контролю з накопиченням отриманих балів: <i>поточний</i> (усне та письмове опитування), контрольний, проміжний (захист лабораторних, практичних, самостійних робіт, семінарські заняття, контрольні роботи), <i>підсумковий</i> (письмові екзамени (переважно у тестовій формі), залікові роботи, захисти звітів з практик), самоконтроль, <i>державна атестація</i> (підготовка та публічний захист кваліфікаційної роботи бакалавра)
6 – Програмні компетентності	
<i>Інтегральна компетентність</i>	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в середній освіті за предметною спеціальністю Географія, що передбачає застосування теорій і методів освітніх, педагогічних, психологічних, географічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.
<i>Загальні компетентності (ЗК)</i>	ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і

	<p>громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок, орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.</p> <p>ЗК4. Здатність працювати в команді; вміння взаємодіяти з іншими людьми, організувати комунікацію учнів, працювати в команді зі своїми колегами, поєднувати в освітньому процесі учнів, їх батьків, вчителів, адміністрацію.</p> <p>ЗК5. Здатність до професійного спілкування державною та іноземною мовами: усне та письмове спілкування, уміння вести документацію державною мовою, здатність використовувати знання державної та іноземної мови в освітній діяльності.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність працювати з інформацією і знаннями з предмету навчання, освітньої проблематики.</p> <p>ЗК8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо, включаючи ділові комунікації та етику ділового спілкування, мати навички забезпечення безпеки життєдіяльності.</p> <p>ЗК9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>
<p><i>Фахові компетентності (ФК)</i></p>	<p>ФК 1. Усвідомлення предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ФК 2. Здатність переносити систему наукових знань у практичну діяльність та площину навчального предмету / процесу, здійснювати структурування навчального матеріалу.</p> <p>ФК 3. Здатність проектувати та організувати освітній процес, підбирати та реалізовувати форми, методи і засоби навчання, що спрямовані на розвиток здібностей учнів та враховують психолого-педагогічні характеристики класу.</p> <p>ФК 4. Здатність формувати ключові і предметні компетентності учнів основної школи та реалізувати наскрізні змістові лінії засобами навчання.</p> <p>ФК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.</p> <p>ФК 6. Здатність виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ФК 7. Здатність розробляти та використовувати в освітньому процесі сучасні інформаційно-комунікативні технології, уміння організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, здатність аргументовано переконувати колег у правильності запропонованого рішення, вміння донести до інших свою позицію.</p> <p>ФК 8. Здатність реалізувати допрофільну підготовку учнів основної школи та проектувати й здійснювати позакласну роботу з предмету.</p> <p>ФК 9. Усвідомлення суспільної значущості своєї педагогічної</p>

	<p>діяльності та відповідальності, здатність здійснювати професійну саморегуляцію, а також продовжувати навчання та вдосконалення своїх знань й умінь із значним ступенем автономії.</p> <p>ФК 10. Формування позитивної пізнавальної мотивації дитини до саморозвитку і навчання.</p> <p>ФК 11. Здатність комплексно планувати, організувати та здійснювати навчальні проєкти, вести аналітичну звітну документацію та презентації; проводити моніторинг педагогічної діяльності та аналіз педагогічного досвіду, освітні вимірювання.</p>
<p><i>Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)</i></p>	<p>ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.</p> <p>ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).</p> <p>ПК3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності, системне географічне мислення при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.</p> <p>ПК4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.</p> <p>ПК5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей у світі, регіонах, країнах.</p> <p>ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України, її окремих адміністративних одиниць.</p> <p>ПК7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.</p> <p>ПК8. Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства; змісту фундаментальних і спеціальних дисциплін про геосфери, географічні явища та процеси, аналізувати їх з точки зору фундаментальних теорій та концепцій географічної науки на різних просторо-часових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному), методології дослідження, пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів, форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах).</p> <p>ПК9. Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень через розуміння основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПК10. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту в середній (базовій) школі.</p>

ПК11. Здатність виконувати прийоми опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої з загальногеографічних та тематичних карт, представляти за картами комплексну географічну оцінку території, укладати картографічні твори з використанням сучасних інформаційних технологій.

7 – Програмні результати навчання (РН)

(нумерація відповідно до Тимчасового стандарту вищої освіти Університету)

Знання і розуміння:

РН 1. *Знає* основні історичні етапи розвитку предметної області.

РН 2. *Знає* закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.

РН 3. *Знає* та *розуміє* принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета, *уміє* здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), загальні засади організації туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською молоддю.

РН 4. *Знає* та *розуміє* особливості навчання різномірних груп учнів, *застосовує* диференціацію навчання, *організовує* освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.

РН 17. *Пояснює* зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, *формулює* наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

РН 12. *Усвідомлює* цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

РН 14. *Знає* та *розуміє* основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, природничих, суспільних і точних наук в обсязі, необхідному для засвоєння географічних дисциплін, предмет дослідження географії, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки і географічних відкриттів.

РН 15. *Пояснює* просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

РН 21. *Розуміє* глобальні суспільно-географічні процеси, *вміє* складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.

РН 23. *Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати* теоретичні й методичні засади навчання географії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

РН 29. *Знає* основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їх компонентів, виявляє зв'язки і залежності між компонентами, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них, аналізує просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; виявляє зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників.

Уміння:

РН 5. *Уміє оперувати* базовими категоріями та поняттями спеціальності.

РН 6. *Уміє використовувати* інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.

РН 7. *Уміє застосовувати* міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності, державну та іноземну мови у професійній діяльності.

РН 8. *Добирає і ефективно застосовує* професійні знання і сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів в практичній педагогічній діяльності при вирішенні освітніх, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій, *визначає* ступінь і глибину засвоєння навчального матеріалу, *здійснює* самоаналіз ефективності уроків, моніторинг педагогічної діяльності та аналіз педагогічного досвіду, *проводить* освітні вимірювання.

РН 16. *Описує* основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних систем, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, *знає* причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

РН 19. *Застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.

РН 20. *Уміє* характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).

РН 22. *Характеризує і оцінює* природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; *знає і розуміє* географічні особливості свого адміністративного регіону.

РН 24. *Добирає* міжпредметні зв'язки курсів географії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; *володіє* методикою навчання пропедевтичного курсу «Природознавство».

РН 26. *Застосовує* теоретичні та практичні основи методики навчання географії на рівні середньої (базової) освіти, застосовує їх та новітні освітні технології (включаючи інформаційно-комунікативні), зокрема програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, забезпечуючи формування в учнів предметних компетентностей та основ цілісної природничо-наукової картини світу, прищеплює учням навички самостійного поповнення знань.

РН 18. *Формує* в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

РН 28. *Самостійно здійснює* польові природознавчі й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в закладах середньої освіти та для позашкільної краєзнавчої та туристської роботи; збирає, обробляє, аналізує і систематизує наукову і науково-популярну інформацію для вирішення географічних завдань під час освітнього процесу.

РН 31. *Застосовує* раціональні прийоми пошуку, відбору і використання сучасної фахової інформації, вільно орієнтується і оперує якісними і кількісними методами її аналізу при вирішенні фахових завдань з урахуванням особливостей взаємодії суспільства і природи, фахоспрямованого освітнього процесу, із залученням відповідних джерел, із наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів.

Комунікація:

РН 9. *Володіє формами та методами* виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, *уміє* відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

РН 10. *Здатний проектувати* психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, здатний урегульовувати конфлікти, *уміє* виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

РН 27. *Здійснює* відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (зокрема інформаційно-комунікаційні технології).

РН 32. *Професійно висловлює* власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; *уміє* викладати, фахово спілкуватися, вступати у диспут, брати участь в обговоренні, записувати тексти географічної спрямованості, презентації уроків географії українською мовою (в окремих випадках – іноземною) із залученням наукового глосарія, сучасної географічної номенклатури.

Автономність і відповідальність:

РН 11. *Здатний* цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

РН 13. *Здатний самостійно організовувати* процес навчання упродовж життя і

вдосконалювати з високим рівнем автономності предметні компетентності, що здобуті під час навчання, нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

РН 25. *Дотримується сам* під час польових навчальних практик *та формує* відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.

РН 30. *Має навички* нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

<i>Специфічні характеристики кадрового забезпечення</i>	Відповідає ліцензійним умовам. Гарант програми – кандидат педагогічних наук Борисенко К. Б. Усі викладачі є штатними викладачами ХНУ ім. В. Н. Каразіна, мають науковий ступінь та/або вчене звання, що відповідає основному профілю дисципліни, що викладається, мають підтверджений рівень наукової та професійної активності. Усі викладачі раз на п'ять років проходять підвищення кваліфікації.
<i>Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення</i>	Технічні засоби навчання (дошки-екрани; мультимедійні проектори, ноутбуки, принтери; сканери, персональні комп'ютери з програмним забезпеченням) для формування загальних, фахових і предметних компетентностей в процесі навчання здобувачів і необхідних в освітньому процесі з географії в школі. Обладнання та устаткування, необхідне для прикладних досліджень географічних об'єктів і систем (компаси, GPS навігатор; GPS-приймач, автоматизована метеорологічна станція, геліограф, психрометри, термографи, флюгер, гігрограф, балансмір, актинометри, анемометри, анеморумбометри, термометри, снігомір, барограф, батометр, гальванометр, термометр-щуп, опадомір; автомат. метеостанція, вітроустановка; автоматичний анеморумбометр, сонячні батареї, RTK-приймач, ехолот, лазерний дальномір). Бази для проведення виробничих практик (за договорами про співпрацю). Навчальні аудиторії, лабораторії, комп'ютерні класи, гуртожиток, пункти харчування, точки бездротового доступу до інтернет, спортзали тощо.
<i>Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</i>	Офіційні сайти ХНУ ім. В. Н. Каразіна (www.univer.kharkov.ua), факультету геології, географії, рекреації і туризму (geo.karazin.ua), кафедри фізичної географії та картографії (physgeo.univer.kharkov.ua) містять інформацію про навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти, освітні ресурси (матеріали навчально-методичного забезпечення). Необмежений доступ до інтернет, друковані (фонди ЦНБ ім. В. Н. Каразіна, депозитарій, власні бібліотеки навчальних лабораторій, база космічних та аерознімків, картографічні твори) та Інтернет-джерела (у т.ч. і Центру електронного навчання ХНУ) інформації; навчальні і робочі плани, освітні програми, робочі програми дисциплін і практик, навчально-методичні комплекси дисциплін, що включають лекційний матеріал, завдання практичних робіт, питання семінарських занять, завдання самостійної роботи, питання, завдання для поточного та підсумкового контролю.

9- Академічна мобільність

<i>Національна кредитна мобільність</i>	Можлива, індивідуальна, за бажанням студента. Кредити, отримані в інших університетах України, перезараховують відповідно до встановленої процедури за довідкою про академічну мобільність
<i>Міжнародна кредитна мобільність</i>	Можлива, індивідуальна, у т.ч. участь у програмах проекту Еразмус +, за бажанням студента
<i>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</i>	До акредитації не визначено

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми(навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю, шкала оцінювання
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Історія України	3	чотирирівнева
ОК 2.	Вища математика	4	чотирирівнева
ОК 3.	Фізика з основами фізики Землі	5	чотирирівнева
ОК 4.	Хімія	3	чотирирівнева
ОК 5.	Іноземна мова	6	дворівнева, чотирирівнева
ОК 6.	Філософія	3	чотирирівнева
ОК 7.	Іноземна мова (за фахом)	3	дворівнева
ОК 8.	Історія географічних відкриттів і досліджень	4	дворівнева
ОК 9.	Топографія з основами геодезії	5	чотирирівнева
ОК 10.	Вступ до фаху	4	дворівнева
ОК 11.	Загальне землезнавство	4	чотирирівнева
ОК 12.	Ґрунтознавство і біогеографія	6	чотирирівнева
ОК 13.	Метеорологія і кліматологія	4	чотирирівнева
ОК 14.	Загальна гідрологія	4	чотирирівнева
ОК 15.	Основи суспільної географії	4	чотирирівнева
ОК 16.	Вікова фізіологія та здоров'я дитини	3	чотирирівнева
ОК 17.	Геоморфологія з основами геології	4	чотирирівнева
ОК 18.	Картографія	4	чотирирівнева
ОК 19.	Фізична географія материків і океанів	7	дворівнева, чотирирівнева
ОК 20.	Ландшафтознавство	4	чотирирівнева
ОК 21.	Географія населення та розселення	4	чотирирівнева
ОК 22.	Загальна та вікова психологія	4	чотирирівнева
ОК 23.	Фізична географія України	5	чотирирівнева
ОК 24.	Економічна і соціальна географія України	5	чотирирівнева
ОК 25.	Педагогіка	3	чотирирівнева
ОК 26.	Методика навчання географії	4	чотирирівнева
ОК 27.	Регіональна економічна і соціальна географія	8	дворівнева, чотирирівнева
ОК 28.	Історична географія з основами етнографії	4	чотирирівнева
ОК 29.	Спортивний туризм та орієнтування	4	чотирирівнева
ОК 30.	Методика виховної роботи	4	дворівнева
ОК 31.	Вимірювання в освіті	4	чотирирівнева
ОК 32.	Краєзнавство і регіональний туризм	3	дворівнева
ОК 33.	Сучасні концепції природознавства	4	чотирирівнева
ОК 34.	Навчальна природничо-наукова практика	7	чотирирівнева
ОК 35.	Навчальна професійно-орієнтована практика	6	чотирирівнева
ОК 36.	Курсова робота за фахом	4	чотирирівнева
ОК 37.	Педагогічна практика	6	чотирирівнева
ОК 38.	Переддипломна практика	5	чотирирівнева
ОК 39.	Підготовка кваліфікаційної роботи	3	чотирирівнева
Загальний обсяг обов'язкових компонент		171	

Вибіркові компоненти ОП*			
ВБ 1.	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3	дворівнева
ВБ 2.	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3	дворівнева
ВБ 3.	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3	дворівнева
ВБ 4.	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3	дворівнева
ВБ 5.	Основи комп'ютерних технологій / Комп'ютерна графіка	4	дворівнева
ВБ 6.	Інформатика з основами геоінформатики / Геоінформатика / Інформаційні системи та технології / Інформатика з основами програмування / Дистанційне зондування Землі	5	чотирирівнева
ВБ 7.	Основи наукових досліджень / Організація науково-дослідної роботи з географії / Рекреаційна географія	3	дворівнева
ВБ 8.	Основи геоекології / Оцінка природних умов і ресурсів	3	чотирирівнева
ВБ 9.	Географічні інформаційні системи / ГІС технології / ГІС підхід у сучасних дослідженнях / ГІС у регіональному розвитку / ГІС в освіті	4	чотирирівнева
ВБ 10.	Соціальна географія / Географія праці / Географія способу життя / Географія культури / Географія міграції / Перцепційна географія	4	чотирирівнева
ВБ 11.	Географія світового господарства та міжнародної торгівлі / Географія світового господарства / Світова економіка / Міжнародна торгівля	4	дворівнева
ВБ 12.	Природна та історико-культурна спадщина / Основи моделювання з географії /	4	чотирирівнева
ВБ 13.	Картографічний метод дослідження / Природні умови і ресурси України / Природно-ресурсний потенціал України	4	дворівнева
ВБ 14.	Креативні технології навчання / Дистанційні технології навчання / Інтерактивне навчання	3	чотирирівнева
ВБ 15.	Методика навчання природознавства / Методика організації спортивно-туристської роботи / Організація туристської краєзнавчої діяльності / Геоекологічна експертиза територій / Клімат і гідрологія України / Клімат Землі / Основи раціонального природокористування і охорона природи	4	дворівнева
ВБ 16.		4	дворівнева
ВБ 17.	Географія і економіка в школі / Комп'ютерні технології в освіті / Шкільна географія	4	чотирирівнева
ВБ 18.	Вибірковий вид педагогічної практики: краєзнавча, краєзнавчо-туристська, педагогічна, спортивно-туристська	7	дворівнева
Загальний обсяг вибірових компонент:		69	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

*перелік дисциплін за вибором наданий орієнтовний і може змінювати відповідно до актуальних запитів середньої освіти

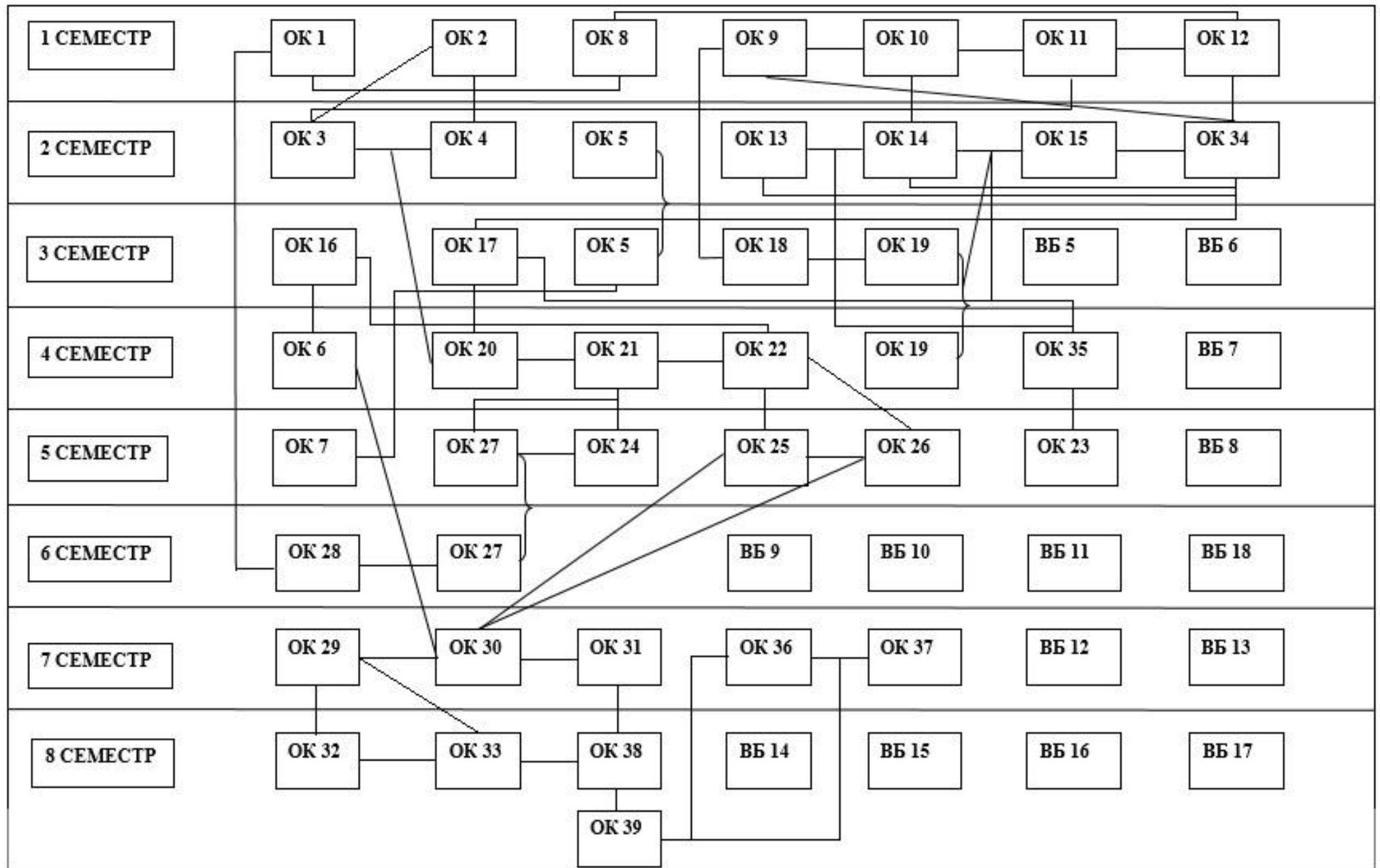
2.2. Структурно-логічна схема ОП

Семестр	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів
1	Історія України	3
	Вища математика	4
	Історія географічних відкриттів і досліджень	4
	Топографія з основами геодезії	5
	Вступ до фаху	4
	Загальне землезнавство	4
	Ґрунтознавство і біогеографія	6
	Всього за 1 семестр	30
2	Іноземна мова	3
	Фізика з основами фізики Землі	5
	Хімія	3
	Метеорологія і кліматологія	4
	Загальна гідрологія	4
	Основи суспільної географії	4
	Навчальна природничо-наукова практика	7
	Всього за 2 семестр	30
3	Іноземна мова	3
	Вікова фізіологія та здоров'я дитини	3
	Геоморфологія з основами геології	4
	Картографія	4
	Фізична географія материків і океанів	4
	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3
	Основи комп'ютерних технологій / Комп'ютерна графіка	4
	Інформатика з основами геоінформатики / Геоінформатика / Інформаційні системи та технології / Інформатика з основами програмування / Дистанційне зондування Землі	5
	Всього за 3 семестр	30
4	Філософія	3
	Фізична географія материків і океанів	3
	Ландшафтознавство	4
	Географія населення та розселення	4
	Загальна та вікова психологія	4
	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3
	Основи наукових досліджень / Організація науково-дослідної роботи з географії / Рекреаційна географія	3
	Навчальна професійно-орієнтована практика	6
	Всього за 4 семестр	30
5	Іноземна мова (за фахом)	3
	Регіональна економічна і соціальна географія	4
	Фізична географія України	5
	Економічна і соціальна географія України	5
	Педагогіка	3
	Методика навчання географії	4
	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3
	Основи геоєкології / Оцінка природних умов і ресурсів	3
	Всього за 5 семестр	30
6	Регіональна економічна і соціальна географія	4
	Історична географія з основами етнографії	4
	Географічні інформаційні системи / ГІС технології / ГІС підхід у	4

	сучасних дослідженнях / ГІС у регіональному розвитку / ГІС в освіті	
	Соціальна географія / Географія праці / Географія способу життя / Географія культури / Географія міграції / Перцепційна географія	4
	Географія світового господарства та міжнародної торгівлі / Географія світового господарства / Світова економіка / Міжнародна торгівля	4
	Міжфакультетська вибіркова дисципліна	3
	Вибірковий вид педагогічної практики: краєзнавча, краєзнавчо-туристська, педагогічна, спортивно-туристська	7
	Всього за 6 семестр	30
7	Методика виховної роботи	4
	Спортивний туризм та орієнтування	4
	Вимірювання в освіті	4
	Природна та історико-культурна спадщина / Основи моделювання з географії / Картографічний метод дослідження / Природні умови і ресурси України / Природно-ресурсний потенціал України	4
		4
	Педагогічна практика	6
	Курсова робота за фахом	4
Всього за 7 семестр	30	
8	Сучасні концепції природознавства	4
	Краєзнавство і регіональний туризм	3
	Креативні технології навчання / Дистанційні технології навчання / Інтерактивне навчання	3
	Методика навчання природознавства / Методика організації спортивно-туристської роботи / Організація туристської краєзнавчої діяльності / Геоecологічна експертиза територій / Клімат і гідрологія України / Клімат Землі / Основи раціонального природокористування і охорона природи	4
		4
	Географія і економіка в школі / Комп'ютерні технології в освіті / Шкільна географія	4
	Переддипломна практика	5
	Підготовка кваліфікаційної роботи	3
	Всього за 8 семестр	30
Всього за освітньою програмою		240

Структурно логічна схема ОП

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота» спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) проводиться у формі захисту кваліфікаційної роботи бакалавра та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю Географія), Географія, природознавство та спортивно-туристська робота, Вчитель географії (рівень базової середньої освіти). Професійні права: вчитель географії, вчитель природознавства, педагог-організатор спортивно-туристської роботи у закладах середньої освіти.

Кваліфікаційна робота бакалавра є закінченим науковим дослідженням, вона повинна мати внутрішню єдність та свідчити про підготовленість здобувача до виконання професійних обов'язків з використанням набутих знань, умінь і практичних навичок. Кваліфікаційна робота передбачає проведення огляду літературних джерел і досвіду, аналізу та прикладного дослідження проблем у галузі базової середньої освіти та географічної науки. Обсяг та структура роботи встановлюється випусковою кафедрою факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Робота перевіряється на наявність запозичень (зокрема, академічного плагіату) згідно з процедурою, затвердженою закладом вищої освіти і визначеною системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Анотація кваліфікаційної роботи може оприлюднюватися на офіційному сайті факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна або випускової кафедри.

Атестація здійснюється відкрито і публічно перед Атестаційною комісією, яка затверджена наказом ректора ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Доповідь здобувача для переконливості та підтвердження висновків та пропозицій має обов'язково супроводжуватися презентацією із використанням мультимедійної техніки.

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (РН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13	ОК 14	ОК 15	ОК 16	ОК 17	ОК 18	ОК 19	ОК 20	ОК 21	ОК 22	ОК 23	ОК 24	ОК 25	ОК 26	ОК 27	ОК 28	ОК 29	ОК 30	ОК 31	ОК 32	ОК 33	ОК 34	ОК 35	ОК 36	ОК 37	ОК 38	ОК 39					
PH 1	•							•		•		•			•		•	•	•		•						•	•																
PH 2																•							•																•					
PH 3																							•																	•				
PH 4																	•																							•				
PH 5									•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•			
PH 6	•					•																	•																					
PH 7					•		•																																					
PH 8																																									•	•		
PH 9																	•						•																		•	•		
PH 10						•											•						•																		•	•		
PH 11						•																	•																		•	•		
PH 12	•					•																•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		
PH 13										•																														•	•	•	•	
PH 14		•	•	•		•		•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	•																						
PH 15																								•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
PH 16						•					•	•	•	•	•	•		•		•	•	•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
PH 17	•		•	•						•		•	•	•	•	•		•				•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
PH 18									•																				•													•	•	
PH 19									•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•		•	•				•	•														
PH 20											•	•						•						•	•																			
PH 21															•										•	•				•	•													
PH 22																								•	•						•													
PH 23										•																																•	•	
PH 24												•	•	•														•			•													
PH 25																												•			•												•	•
PH 26									•																			•														•	•	
PH 27										•	•	•	•	•	•	•																										•	•	•
PH 28																																										•	•	
PH 29			•	•				•			•	•	•	•	•	•		•		•	•	•		•	•																			
PH 30										•																																•	•	
PH 31										•		•	•	•	•	•													•													•	•	•
PH 32					•	•	•			•																		•	•													•	•	•